

FUSNOTA

Mesto in jaz

Včasih je kak tak dan, ko tvoje korake domala nevede poiščijo znani, tolikokrat prehojeni odtisi v mestnem asfaltu, jih pogoltnjejo in premljevajo v neskončnost. Ure spremenijo ustaljene položaje; ob petih postane pozno zvečer, ker najdeš takrat eno "tistih" mestnih čajnic in spiješ svoj čaj. Mest je natanko toliko, kolikor je ljudi, kar pomeni, da se vsak dan rojevajo nova in nova. Kar tudi pomeni, da preizkušena in prehojena vsak dan ugašajo. Vsak ima svoje mesto in vsako mesto ima svojega človeka. Nepreštene množice mest-monad tako sestavljajo opno, imenovano na primer Ljubljana. S tega stališča je "župan" nekaj, kar ne more obstajati. Oziroma je vsak župan.

Nujno, prav bistveno pa obstaja vprašanje: "Povej mi, kako izgleda tvoje mesto, in povem ti, kdo si." Kmalu spoznaš namreč vsak popotovalec, da so bile sanje o "prijatelju", to je tistem, ki bo hodil s teboj, ti držal torbo, ko boš zavil lulat (ali kaj drugega) pod most, pel terco nad tvojimi improviziranimi skladbami "za en glas brez posluha in spremljevalni vokal" in se predvsem pogovarjal s teboj (kar absolutno in nujno vključuje molčanje), le prazne marnje za duše od sebe starejših vzdrževalcev. Nepomembno. Čas teče, vrstice se množe.

Glavna vrtilina mesta je, skratka, njegova navidezna neprizadetost. Imam psa, ime mu je Pikipikipiki, količina njegove živosti je posledica moje volje in v mestom je natanko isto. Tako je včasih hkrati - pač po potrebi - nema priča in "trobenta, ki se v trobentico uskoči, ta pa se razraste v tišino, lepa cvetka, a zanič glasbilo" (Življenje je sen - zagotovo), kurba in maternica, opominjajoči tovariš in brezdelni veter. Vse, skratka, zate, svojega edinega gosta, svojo krasno malo egoistično naselbino. Pa si pogledimo kratek primer: ti na avtobusu (vozi sofer, čigar žena v poročnišnici na drugem koncu mesta pravkar rojeva, on pa ni dobil zamenjave in plačo ima že itak nizko), mimo tebe kolesar z nujno pošiljko na hrbtu in divjim glasom v slušalkah, pred teboj deklica z žoga še od novega leta, ki ji je pravkar ušla na cesto, kjer jo je povozil osebni avtomobil, njo pa so z gledno naučili, da ima sicer, prav kot ona, tudi žoga dušo, a da ena duša (dekličina) svojo neposredno okolico, to je telo, veliko bolj nujno potrebuje kot žoga svojo plastiko, pelješ se mimo stolpnice, v njej živi medijska zvezda, s katere pravkar pleza njen zadovoljen ljubimec, medtem ko ona išče cigareto, ura pa je pol dvanajstih dopoldne in je torej za prodajalko v trgovini pod stolpnico mimo že pol šihla, pravkar jo je ogovoril novodobni japi, ki je pri petindvajsetih ustanovil svoje podjetje, v kodrastih laseh ima briljantno, okoli vrata zlato in v žepu denarja, kolikor ga prodajalka zasluži ves mesec, rekel ji je "ti" in jo itak obravnava kot nekaj sebi neprimerno nižjega, medtem zazvoni prenosni telefon in maziljencu sporočajo, da njega in njegove zvečer čaka horda ljubkih deklet, da se z njimi poda v "življenje", prodajalka vzdihne, pomisli na svojega presvicanega moža, ki bo spet bral časopis in rigal ob ričetu ter potem zaspal na kavču v kuhinji, mimo gre gledališki kritik v zrelih letih, ki si v brado recitira Shakespearov sonet, na križišču se, ne namenoma, zaletita go-go peslalec in mesarjeva pomočnica, na drugi strani lepilec plakatov v slovo poljublja svoje deklet, ker je pravkar pripeljal drug, njen avtobus. Ne, to ni Handke, to ni "Ura, ko nismo ničesar vedeli drug o drugem". (Vse) to je Mesto.

Anja Golob

Sestre v parlamentu

HRABRO, OJŠTRO, DOSTOJANSTVENO

Moški v ženskem kostimu je po mnenju ljudstva nezdružljiv s predstavo o "moškem". Ta mačistični, seksistični, šovinistični in homofobični imperativ surovo odreka pravico do drugačnosti in do svobode drugega

Postavni transvestitski trio Sestre - miss Marlenna, Daphne in Imperatrizz - se je iz undergrounda zavihtel naravnost v vrhove politike, v sam posvečeni prostor državnega zbora republike. Poslanci so odprli vprašanje evrovizijske popevke! Tak podvig je vsega zavidanja vreden. S klubskih odrov K4 in Tiffany so se Sestre, razen v parlament, spektakularno lansirale tudi v medijsko orbito in zasedle radijske ter televizijske prime-time termine in naslovnice časopisov.

Zmaga Sester na izboru za letošnjo pesem Evrovizije je dvignila vihar nasprotujočih si reakcij, od skrajnega navdušenja do skrajnega zgražanja, z močnim podarkom na slednjem. Dežurni čuvaji morale so od silnega razburjenja poskočili do stropa, radijske oddaje v živo so zasuli prestrašeni klici ogorčenja, izbruhnila je afeta okrog telefonskega glasovanja, bile so solze, trinideset estradnikov je užaljeno protestiralo, ker sami niso zmagali na Emi, po raznih spletnih straneh se naprej poteka ljudsko glasovanje, katoliška radijska postaja je urno uvedla cenzuro in prepovedala predvajanje zmagovalne popevke, kolumnisti si brusijo peresa, za in

proti se opredeljujejo politiki. Sestre so čez noč ogrozile nacionalne simbole in mitologijo. Ob možnosti, da bi zastopale Slovenijo na evrovizijskem festivalu v estonskem Talinu, je zavladala nenavadna panika, skuša se jim dokazati, da moški, preoblečeni v stevardese, že niso "pravi moški", skuša se jim podtakniti narodna prevara, skratka, odreči legitimost reprezentacije.

Najprej je bila zato sprodirana afeta s televotingom, ki je služila kot odlična kamuflaža za vnos dvoma. In vendar se lani ob zmagi Nuše Derende ni nihče razburjal, čeprav je ravno tako kot letos tudi lani po glasovanju ljudstva vodila Karmen Stavec, strokovna žirija pa je odločila drugače.

Vnos dvoma tukaj pomeni predvsem dvom v t. i. "pravi spol". Ali performativni spol lahko nastopa enakopravno? Ali obstaja pravica do izbire? Predstavnica podmladka neke konzervativne stranke je zaskrbljeno govorila o "minimalnih estetskih standardih", ki naj bi jih nastopajoči na Emi morali upoštevati. To je body-fašizem.

Pravzaprav se vse dogaja zgolj zaradi tega, ker so Sestre - transvestiti. Ker za

svoj umetniški izraz uporabljajo drag queen performans, žanr, ki se poigrava s togimi spolnimi vlogami, ker kot kraljice preobleke parodirajo zapovedano normo spola. Tu je bistvo škandala. Ne v telefonskem glasovanju in ne v drugačnem mnenju strokovne žirije. Bistvo spora so seksi uniforme, svilene rutice in rdeči salonarji. Bistvo je radikalizacija telesa, obrnjen zorni kot, ki je motnja v pogledu heteroseksistične konvencije. So morda Sestre zamajale zaukazani sistem razumevanja spolnega dualizma, ki se ga tako krčevito oprijema tisti, ki ne vidi preko plota? So morda pokazale, da stvari vendarle niso absolutno zacementirane, da so tudi konvencionalne spolne vloge družbeno skonstruirane in zatorej le privid?

Moški v ženskem kostimu je pač nekaj, kar je po mnenju ljudstva nezdružljivo s predstavo o "moškem". Približno tako, kot je za populuz umetna oploditev nezdružljiva z neporočeno žensko. Ta mačistični, seksistični, šovinistični in homofobični imperativ surovo odreka pravico do drugačnosti, do sobivanja, do svobode drugega.

Dejstvo je, da je Magnificova "Samo ljubezen" odlična evrovizijska kandidatka. In dejstvo je, da so Sestre prišle na Emo, odpele, odplesale in zmagale. Imajo pesem, talent, šarm, predvsem pa pogum. Pogum za soočanje z rotarsko trmo in potuhnjeno hipokrizijo. In točno pogum je tisto, kar v tem trenutku najbolj potrebujejo.

Tatjana Greif

IN CONCERTO

Sodobni mladi rock & roll

Ameriški trio The Mansfields v Ljubljani

Na pustni torek je v ljubljanskem Otro klubu pred - žal - maloštevilnim občinstvom nastopil ameriški trio The Mansfields, ki ga lahko štejemo v najmlajšo generacijo skupin, na katere so ključno vplivali Ramones z lahkotnim, energičnim in razigranim rock and rollom.

Repertoar je ponujal nekakšno notranjo dvojnost, saj je dober del pesmi zvenel izrazito ramonesovski, druge pa so bile bolj zaznamovane z zrelejšo, bolj njihovo lastno rock and roll poetiko, kakršna odlikuje njihov mini album Kill Your Radio. Dve izrazito rockabilly (prvotni rock and roll) pesmi, dve priredbi Ramones (ena povezuje Ramones s Heartbreakers), priredba Billija Idola in priredba Social Distortion so zaokrožile koncertno podobo tria. Očitno smo Mansfields lahko videli na koncertu v - po svoje - idealnem času, ko so z eno nogo še krepko v ramonesovskih zgledih, z drugo pa avtorsko močnejši in glasbeno zrelejši. Na takšni razvojni prelomnici preraščanja zgledov smo nedavno lahko videli tudi Speedbuggy, ki so bili s svojim prvencem podobno še globoko v hardcore punk zvoku, z drugim albumom pa avtorsko zrelejši z bolj country poetiko. Lahko bi rekli, da so nastopi skupin, ki še vedno kažejo na njihove vplive, obenem pa jih tudi že presegajo z lastnim ustvarjalnim pečatom, toliko spodbudnejši, ker vplivajo na koncertno celovitost skupine in omogočajo lažje razlikovanje med ustvarjalno dovolj prepričljivimi zasedbami in tistimi, katerih poetika je zgolj izpeljanka zgledov.

Nastop Mansfields je kljub notranji dvojnosti izvenel celovito in zaokroženo. Energичen in lahkoten rock and roll zelo melodičnih in jedrnatih pesmi se je s svojo razigranostjo in ostrino ves čas gibal v okvirih sicer hitrih pesmi, ki pa so vednarle imele zmeren tempo. Zato tudi niso puščale vtisa ostrega in rezkega zvoka, ampak prej nekakšno notranje glasbene senzibilnosti. Določeno mehko sicer čvrstemu zvoku je dajal glasbeni jezik kitare, ki je pretežno gradila na razponu srednjih tonov s kratkimi in učinkovitimi solističnimi vložki. Ker v zasedbi kitarista, bobnarja in basovskega kitarista oba kitarista pojeta, pri čemer odpade na vsakega približno polovica pesmi, je zaradi različnih vokalov, posebej njune barve in artikulacije, vokalni delež glasbenega učinka dobrodu bogatiji glasbeni vtis zasedbe. Obilje melodij in energičnih pesmi je dajalo pečat poskočnemu in razigranemu učinku koncerta, tako da smo doživeli več kot odlični primerek lahkotnega, igrivega in obenem izjemno komunikativnega rock and rolla, ko se je v enostavni obliki in glasbeni govorici ponovno pokazalo, da dovolj talentirani in ustvarjalno domišljivo prežeti ustvarjalci tudi v preprostem formatu pesmi lahko izrazijo prepoznaven avtorski pečat. Zaradi lahkotnega vtisa koncerta bi kaj lahko dobili napačen vtis, da ni imel dovolj glasbene globine in izraznosti, toda v poetiki The Mansfields je bil morda še najbolj očarljiv ravno ta zabavni, razvedrilni glasbeni učinek, ki ga je trio še podkrepil s čvrsto igranostjo in tisto prepotrebno koncertno predanostjo, ki s svoji žarom tudi enostavni glasbeni strukturi daje ustvarjalni presežek. Seveda ga je veliko lažje zaznati v bolj zapletenih glasbenih strukturah, to pa še ne pomeni, da ga pri enostavnosti ni. Dokaz za to je bil tudi ta nastop, ki ga lahko imamo za odlični primerek sodobnega rock and rolla najmlajše generacije, ki se zaveda lastnih korenin in jih je sposobna nadgraditi z lastno ustvarjalnostjo.

Marjan Ogrinc

Po pastirskem pismu slovenskih škofov

O verski intimnosti

Veliko ljudi v Sloveniji izpoveduje religioznost, a jim še na kraj pameti ne pride, da bi jo razglašali kot resnico

V pastirskem pismu so slovenski škofje postregli z obilico izjav, ki so v nasprotju s temeljnimi načeli ustavnih demokracij, medtem ko so nekatere versko nekorektno, žaljive ali tudi argumentativno protislovne. Med glasnejšimi zahtevami, ki jih postavljajo, je tudi odločna beseda škofov o večjem vplivu vere v javnem življenju: "Verniki smo se navadili živeti svojo vero kot intimno zadevo in se dostikrat še ne upamo izpostavljati v javnosti. Temu je treba narediti konec."

Same po sebi te besede ne bi bile problematične. Navsezadnje, zakaj se verniki ne bi udeleževali javnega življenja in kdo jim to odreja? Torej se vprašamo, kaj sploh hočejo škofje? Od družbe, ki se razglašajo za demokratično, pričakujejo, da jim bo končno omogočila, da svojo vero izpovedo zasebno in javno. Lahko bi se preprosto vprašali: kdo ali kaj jim brani strniti svoje vrste, okrepiti članstvo in povrniti zaupanje, razen neoprijemljivega sovražnega okolja? Ali ne tiskajo svobodno časopisov in revij, izdajajo zgoščenke in videoaset z verskimi sporočili, izvajajo verouka, organizirajo duhovnih srečanj, tečajev in romanj, razširjajo svojega nauka pred svetovnega spleta, in še in še? Da je vpliv Cerkve na javno mnenje kljub temu neznamenit, se pritožujejo. Morda pa težava ni toliko v sovražni nastrojenosti naslovnikov njihovega sporočila kot v sporočilu samem? Katoliška cerkev, ta dolgoletni duhovni monopolist, se, kot kažejo raziskave, (ne samo, vendar tudi) zaradi marketinško spretnih in prilagodljivih novih ponudnikov odrešenja po vsem svetu sooča z doslej najhujšo krizo zaupanja, upadom članstva in poplitenjem vere. Škofovsko iskanje krivca v dediščini uradnega komunističnega ateizma in domnevno nedemokratični šolski zakonodaji dokazuje, da tudi ustanove niso povsem imune na samoprevvaro.

Očiten apel piscev pisma ni v tem, da bi negovali intimnost in priznali subjektivnost odgovorov, ki jih ponujajo njihova vera. Raje jo hočejo končati. Toda, kako bodo po tej poti dosegli vzvišen cilj, ki

so ga formulirali takole: "Zato nas ta vera nagovarja v naši najgloblji človečnosti. Človeka ne iztrga iz trde stvarnosti in ga ne popelje v svet iluzij. Ne vara ga in ne zavaja s praznimi obljubami, temveč ga navaja k predanosti Bogu, ki ga edini rešuje greha in smrti." Ali mar ni očitno, da so te besede lahko žive samo v najgloblji intimnosti, samo tam, kjer sfera objektivnega, javnega, vsakomur preverljivega preneha proizvajati prepričljive odgovore oz. enostavno odpove? In naprej, ali ni očitno, da ob vprašanjih, kjer sleherni objektivno spoznanje obnemi in kjer svoboda človeškega duha šele zares oživi v polnem zamahu, ne bo nihče, ki je skromen, udarjal po mizi in javno razglašal, da (le) on poseduje končno in objektivno resnico?

Seveda se lahko takšnemu dogmatičnemu izhodišču le čudimo. Zgodovina znanstvenih in filozofskih dognanj nas prepričuje, da je lahko splošno sprejeto le tisto, za kar lahko navedemo objektivno in empirično evidenco; objektivno je tisto, kar lahko vsakdo preveri. Na primer: obdolženec na sodišču bo kriv, ko mu bo krivda dokazana. Tako kristjan kot musliman se bosta na podlagi verodostojnih dokazov strinjala, ali je nekdo kriv. Onstran sfere objektivnega pa moramo dopustiti številna prepričanja, če nočemo postati dogmatiki in nasprotniki moči argumenta. Vsakdo, ki vzame svobodo mišljenja in standarde argumentiranja resno, prav dobro vda vsega ne more ne potrditi, še manj dokazati in enako dobro vda je vsak odgovor, ki gre onkraj izkustva, zgolj predlog. Bilo bi hudo narobe, če bi zašli v drugo skrajnost, poskušali takšne predloge enostavno prečrtati in jih razglasiti za nekaj nesmiselnega, vendar pa moramo sprejeti, da so subjektivni. Na primer, trditev, da je človeška duša nesmrtna, še ni bila potrjena z objektivno, preverljivo evidenco in prav to je razlog, zakaj imamo opravka s subjektivnim mnenjem. Četudi bi bili prepričani v nesmrtnost duše na osnovi vere, zaradi tega naše prepričanje ne bi bilo nič manj subjektivno. In če je neko prepričanje subjektivno, ali ni enostavno pošteno, da se to na osebni ravni prizna, v sferi javnosti pa ostane v že pridobljenih, denimo z ustavo določenih mejah intimnosti?

Ker katoliška cerkev v svojih zahtevah vse to molče preide, je mogoče sklepati, da je zahteva po širjenju vere nek drugi, verjetno politični element v ravnju slovenske RKC, ki vernike dobesedno sili v odpoved tistemu najbolj notranjemu, kar jih dela za vernike, saj jih želi rekrutirati za politični boj. V pastirskem pismu zaradi tega dvojnega statusa, ko počne to, kar ne bi smela, venomer zapada v protislovja. Po eni strani želi biti družbeni akter, toda ne želi sprejeti pravil igre, želi biti enakopravna, toda hkrati zase terja poseben status, želi več tolerance do sebe, toda sama ne bi bila tolerantna. Ne opazi svojih protislovij, ko

se hkrati naslavlja in uzurpira slovensko zgodovino (ki da je krščanska!), kulturo (ki da je krščanska!) in slovenskega državljanja (ki da je kristjan!), toda ko si tega ne želi, govori o svoji izločenosti iz družbenega življenja, o Sloveniji kot ateističnem otoku in o drugih religijah v Sloveniji kot privilegiranih glede na njo. Ta poljubnost obtožb in besed že dolgo ni zgolj poceni demagogija. Ko se ji zahoče, kritizira nesocialno državo, ne naredi pa skorajda nič za sindikalni boj, ko bi lahko pomagala najrevnejšim in ogroženim, želi biti "kritična vest državi", obenem pa spodkopava njene ustavne temelje, ko trdi, da ni vseeno, kaj kdo misli ali veruje. V tej politični opciji lahko vidimo pastirsko pismo kot perfidni korak dalje glede na vatikanski sporazum, ko država ne bo več odločala o sebi v okviru svoje suverenosti in po lastnem pravu in pravilih, ampak ima Cerkev odnose z državo urejene po lastnih pravilih in jih bo celo terjala tudi zanj. Prav temu namenu služi teza o javnem in ne intimnem značaju vere.

Mlačnosti pri nastopanju v javnosti je treba narediti konec, torej menijo škofje. Toda tej mlačnosti bi lahko naredili konec prej, če bi z več spoštovanja in tolerance ne posiljevali drugih s svojimi privatnimi verskimi prepričanji. Namen pastirskega pisma z naslovom "Brez vere ne moremo biti Bogu všeč" bi moral biti takšen, da z vsečnostjo Bogu ne bi povzročali preveč nevšečnosti drugače mislečim, kot že tolikokrat v zgodovini. Vera, če naj bi izpolnjevala cilje, ki si jih od nje obetajo verniki, bi potemtakem morala ostati v sferi subjektivnosti in intimnosti. V nasprotnem so lahko njene posledice politično nepredvidljive. Sprevrže se lahko v prisilo, to pa je seveda v nasprotju s svobodno odločitvijo za vero. Posameznik ne bo postal veren zato, ker je sam trčil ob mejo, ki presega njegove sposobnosti razumevanja, temveč zato, ker so mu drugi tako rekli. Enostavno povedano: religiozen bo postal zaradi avtoritete sočloveka. Toda kako lahko nekdo na osnovi subjektivnega prepričanja terja zase avtoriteto? Očitno je, da tega ne more. Lahko izpove svoje najgloblje prepričanje, ne more pa zahtevati, da je njegovo prepričanje resnično.

Veliko ljudi v Sloveniji izpoveduje religioznost, a jim še na kraj pameti ne pride, da bi jo razglašali kot resnico. Gojijo jo kot zasebno bogastvo, kot nekaj intimnega in na ta način ravnajo zmerno, skromno, iskreno, strpno in z eno besedo modro. Ti isti ljudje so namreč pripravljene prislunhiti verskim prepričanjem sočloveka in jih spoštovati. Tako se očitno zdi, da je zahteva po "socializaciji" ali eksteriorizaciji vere zgolj politični element v ravnju slovenske RKC, ki vernike dobesedno sili v odpoved tistemu najbolj notranjemu, kar jih dela za vernike, saj jih želi rekrutirati za politični boj. S tem pa jih dejansko sili v odpoved pristni veri.

Zofijini ljubimci - društvo za razvoj humanistike

Damijan Sovček